

"Zerrelerden tut, seyyarelere kadar ve nakışlardan şemslere varıncaya kadar her şey zatında, hakikatinde sabit olan acz ve fakrın lisan-ı haliyle Sâniin vücub-u vücudunu ilân eder." cümlesini açıklar mısınız?

Her şeyde, Allah'ın **Ehad** ve **Samed** olduğuna işaret eden iki şahit ve iki ayetten kastedilen, **acizlik** ve **fakirlik**dir.

Evet, **acizlik ve fakirlik**, kainatta bütün mahlukatı ve mevcudatı kuşatmıştır. Her bir mahluk ve mevcut, mutlak anlamda acizlik ve fakirlik içindedir. Bu sebeple her mahluk ve mevcut, bu acizlik ve fakirlik damarı ile aciz ve fakir olmayan Allah'a intikal eder. Yani Allah'ı bu iki şahit ile tanır.

Mesela, bir karınca hayat sayesinde, bütün kainat ile alakadar ve her sebebe muhtaç olarak yaratılmıştır. Güneş, hava, su, toprak gibi unsurlar olmadan hayatı devam etmez. Demek karıncanın yaşamı, bütün kainat çarklarını işlemesi ile mümkündür. Bu çarklardan birisi eksik olsa hayatı yok olur. Bu noktada bütün mahlukat ve mevcudat, aynı karınca gibi, mutlak acizlik ve fakirlik ile bezenmiştir. İşte bu acizlik ve fakirlik damarı ile bütün mevcudat, **aciz olmayan ve hiçbir şeye muhtaç olmayan, Samed olan Allah'a şahitlik ediyorlar.**

Acizlik ve fakirlik sadece insana mahsus değil, bütün mahlukatı kuşatan iki hakikattir. Bütün mahlukatın aciz ve fakir olması ve icada güç yetirememesi, Allah'ın varlığını ve birliğini ispat eden iki kuşatıcı hakikattir.

Mesela, güneşin dükkanında sineğin vücuduna lazım çok maddeler bulunmaz. Öyle ise güneş, sineği icat etmekten aciz ve fakirdir. Toprak, hava, su gibi külli unsurları da buna kıyas edebiliriz.

Acizlik ve fakirlik, maddenin en küçük yapı taşı olan zerrelerden tut ta güneş ve yıldızlara kadar her şeyi sarmalayıp kuşatmıştır. Bir sineği icat etmek ancak sonsuz kudret ve gına ile mümkündür.

"On Dördüncü Pencere"(1)

"Evet, kâinattaki mevcudâta bakıyoruz ve görüyoruz ki, zaaf-ı mutlak içinde bir kuvvet-i mutlaka tezâhürâtı var ve acz-i mutlak içinde bir kudret-i mutlakanın âsârı görünüyor: meselâ, nebâtâtın tohumlarında ve köklerindeki ukde-i hayatiyelerinin intibahları zamanında gösterdikleri hârîka vaziyetleri gibi."

Kainattaki her bir mahluk mutlak bir zayıflık içinde yaratılmıştır. Mesela, bir elma ağacının elmayı verebilmesi için elmanın gelişip olgunlaşmasında gerekli olan bütün sebeplere hükmetmesi gerekir. Mesela, elmanın kızarabilmesi için güneşi en az üç ay onun tepesinde tutabilmesi gerekir. Halbuki elma ağacı gayet zayıftır, ama bu zayıflık perdesinin arkasında Allah'ın sonsuz kudret ve kuvveti yıldız gibi parlıyor.

"Hem fakr-ı mutlak ve kuruluk içinde bir gınâ-i mutlakın tezâhürâtı var: kıştaki toprağın ve ağaçların vaziyet-i fakirâneleri ve baharda şâsaalı servet ve gınâları gibi."

"Hem, cümûd-u mutlak içinde bir hayat-ı mutlakanın tereşşuhâtı görünüyor: anâsır-ı câmidenin zîhayat maddelere inkılâbı gibi."

Aynı şekilde mahlukat ve mevcudat mutlak bir fakirlik ve kuruluk içindedir. Mesela, karpuz ve kavun gayet sulu ve serin bir meyve iken, yetiştiği ortam gayet kıraç ve kuraktır. Ayağımızla çiğnediğimiz toprak gibi fakir bir unsurdan, Allah sayısız hayatlı bitki ve hayvanları icat ediyor.

"Hem, bir cehl-i mutlak içinde muhît bir şuurun tezâhürâtı görünüyor: zerrelere yıldızlara kadar herşeyin, harekâtında nizâmât-ı âleme ve mesâlih-i hayata ve metâlib-i hikmete muvâfık bir tarzda hareket etmeleri ve şuurkârâne vaziyetleri gibi."

Mevcudat mutlak bir cehalet içinde iken, onun üstünde mutlak bir şuur ve ilim parlıyor. Demek o şuur ve ilimli işler o mevcudatın ve unsurların eserleri değil, Allah'ın eserleridir. Mesela, toprak mutlak bir cehalet içinde iken, onun vasıtası ve perdesi ile ilim ve şuur abidesi sayısız bitki ve hayvanlar fişkıyor.

"İşte, bu acz içindeki kudret ve zaaf içindeki kuvvet ve fakr içindeki servet ve gınâ ve cümûd ve cehl içindeki hayat ve şuur, bilbedâhe ve bizzarure, bir Kadîr-i Mutlak ve Kavî-i Mutlak ve Ganî-i Mutlak ve Alîm-i Mutlak ve Hayy-ı Kayyûm bir Zâtın vücûb-u vücuduna ve vahdetine karşı her taraftan pencereler açar; heyet-i mecmûası ile, büyük bir mikyasta, bir cadde-i nurâniyeyi gösterir."

"İşte, ey tabiat bataklığına düşen gâfil! Eğer tabiatı bırakıp kudret-i İlâhiyeyi tanımazsan, her bir şeye, hattâ her bir zerreye hadsiz bir kuvvet ve kudret ve nihayetsiz bir hikmet ve maharet, belki ekser eşyayı görecek, bilecek, idare edecek bir iktidar, herşeyde bulunduğunu kabul etmek lâzım gelir."

Özet olarak, Allah, kainatta en mükemmel neticeleri en adi ve basit sebeplerin eli ile icat edip gönderiyor. Ta ki insanlar o mükemmel neticeleri sebeplerden ve tabiattan bilmesinler ve onların arka cephesinde sonsuz bir ilim, irade ve kudretin hükmettiğini görsünler.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Dördüncü Pencere.](#)